KORRISPONDENZA:

Malapropismi fl-Ilsien Malti

PROV. ECCLES. SEMINARY,
Victoria — Australia,
27 ta' Ottubru, 1953.

Sur Editur,

F'IL-MALTI ta' Settembru, 1953, deher artiklu interessanti taħt ir-ras "Malapropismi fl-Ilsien Malti" tas-Sur Albert M. Cassola.

Jiena u naqra l-lista sibt li s-Sur Cassola jistma l-kliem tagħna "Mhux Nisrani" bħala malapropismu meta bl-Ingliż wieħed irid ifisser "Non-Catholic". Ħsibt li kieku l-kittieb kellu jittraduċi "Non-Catholic" kien jikteb "Mhux Kattoliku". Sa hawn kollox sewwa. Imma meta rajt li "Mhux Nisrani" stmaha bħala malapropismu, ikkonkludejt li l-kelma "Nisrani" kien qed jagħtiha l-istess tifsir ta' "Kristjan". Jekk inħallu jiġri dan, inkomplu nħabblu moħħ il-Malti li minn dejjem fehem li "Nisrani" huwa l-membru tal-vera Knisja ta' Kristu taħt it-treġija tal-Papa. Lill-oħrajn il-Malti jsejħilhom li jrid, imma QATT "Insara".

Fil-waqt li bl-ebda mod ma rrid niddubita mill-intenzjoni tajba tas-Sur Cassola, ħsibt li nuri l-idea tiegħi dwar dan is-suġġett, u fl-istess ħin nagħti okkażjoni biex inħollu t-taħbil li kultant isir bejn il-kelmiet "Nisrani", "Kristjan" u "Kattoliku".

Hadd minna ma jaf meta l-kelma "Nisrani" ntisġet mal-lingwa tagħna, imma nistgħu nobsru li twieldet fl-istess żmien meta missirijietna tgħammdu minn idejn San Pawl u saru jemmnu fin-Nasri, fi Kristu l-Iben t'Alla, u jistqarru kulma għallem.

Il-kelma "Kristjan" insibuha użata għall-ewwel darba fl-Atti ta' l-Appostli (XI, 26), u m'għandniex x'ingħidu tfisser wieħed li jimxi wara Kristu, u billi dak iż-żmien din il-kelma kienet tfisser il-membri tal-vera Knisja, aħna nittraduċuha bil-kelma "Nisrani". Wara dehru setet li, għalkemm ma jemmnux bir-Rivelazzjoni kollha, jemmnu bi Kristu, u għalhekk sejħu lilhom infushom "Kristjani" bħalma kienu x-xiżmatiċi tal-bidu u l-mijiet ta' setet Protestanti. Jissejħu "Kristjani", imma aħna ma nġerrgħu qatt li nsejħulhom "Insara". Aħna nistgħu nissejħu "Kristjani", iżda aħna l-veri Kristjani, jiġifieri "Kattoliċi", "Insara". Il-kelma "Nisrani" hi għażiża għalina, u l-poplu Malti sa minn dejjem taha t-tifsir li jixirqilha, tifsir strett daqs il-kelma "Kattoliku", xi ħaġa wisq aktar minn sempliċi "Kristjan".

Il-kelma "Kattolika" nsibuha miktuba għall-ewwel darba fl-Ittra li San Injazju kiteb lill-Insara ta' Smirni madwar is-sena 110. Fil-bidu tat-tielet seklu beda jitfisser "it-tagħlim veru kontra t-tagħlim eretiku". Luteru ma qabillux jistqarr fil-Kredu ta 'l-Appostli: "Nemmen fil-Knisja Mqaddsa Kattolika", u għalhekk biddel il-kelma "Kattolika" fi "Kristjana": "Nemmen fil-Knisja Mqaddsa Kristjana". Kienet tkun barra minn lokha għalina li kellna nittraduċu dan l-artiklu tal-Kredu Luteran bil-kelmiet: "Nemmen fil-Knisja Mqaddsa Nisranija", jekk inħaqqu li l-kelmiet "Nisranija" u "Kristjana" ifissru l-istess ħaġa. *Nisranija* u *Kattolika* jfissru l-istess.

Mela meta nkunu rridu nużaw dawn il-kelmiet għandna nżommu f'rasna dawn il-punti:

(1) Meta rridu nfissru t-tagħlim jew il-membri tal-Knisja taħt ir-Ras Viżibbli, il-Papa, għandna ngħidu "Insara" u mhux "Kristjani", anki jekk fil-Latin insibu "Christiani". Bosta kittieba Insara Latini jiktbu "Christiani" meta ma jifhmux jinkludu s-setet.

(2) Meta rridu nirriferixxu għal dawk li jsejħu lilhom infushom segwaċi ta' Kristu niktbu "Kristjani". Din il-kelma tinkludi wkoll il-veri Kristjani.

(3) Il-kelma "Catholic" nistgħu nittraduċuha jew bil-kelma "Kattoliku" jew b'"Nisrani". Fil-kelmiet "Nisrani Kattoliku" nifhmu nagħmlu enfasi ladarba m'hemmx Nisrani li mhux Kattoliku.

(4) "Non-Catholic" tfisser "mhux Nisrani". "Sects of non-Catholic Christians" huma "setet Kristjani, li mhumiex Insara". Regula importanti hi li QATT ma ngħidu "Nisrani" meta nifhmu "Non-Catholic Christian". Il-kelma "Nisrani" għandha titħalla BISS għall-membru tal-vera Knisja, il-Knisja waħda, qaddisa, Kattolika, u Appostolika.

Nirringrazzjak bil-qalb.

Għoddni tiegħek,
GUŻI ABELA.

MARIJA SULTANA

Ta' VAL. V. BARBARA, O.P.

Daħlet fi bwieb il-hena u dlonk madwarha
daret il-kotra t'anġli ttir ferħana:
f'ġieh li kienet tal-Mulej l-għamara
inħallet l-ilsna tas-smewwiet fil-għana.

U f'daqqa siket kollox, xħin dawwara
ta' tnax-il kewkba qiegħed b'Id setgħana
il-Wild maħbub fuq ġbinha, u kollu ħrara
sellem lill-Omm tas-sema u l-art Sultana.

U dwiet mas-saltna tal-henjin il-għajta
ta' ferħ u għaxqa, u fuq mewġiet ħarkiena
waslet u sebqet ta' din l-art ix-xtajta.

Imbagħ'd min-nir bil-mod bdiet riesqa dija
fiddiena, u f'nofsha, bi tbissim ta' ħniena,
Sultana tal-ħolqien dehret Marija.